

Agata Dziekan-Łanucha

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

NIESKUTECZNOŚĆ SYSTEMU OPŁAT ABONAMENTOWYCH NA RZECZ MEDIÓW PUBLICZNYCH W POLSCE

Abstract: **The ineffectiveness of the license fee system in aid of the public media in Poland.** The conception of creating the public media in Poland pointed to the fact that these broadcasters had to fulfill the public mission. To this end the duty of paying the license fee in aid of this media sector was introduced. Only in this way the public media could remain independent. This article focuses on presenting regulations concerning the public charge and describing difficulties in the field of collection of this license fee. This analysis shows that the Polish system of the collecting of the license fee cannot be effective.

Koncepcja powołania publicznej radiofonii i telewizji w Polsce zakładała, że nadawcy ci muszą realizować zadania misyjne. W tym celu wprowadzono obowiązek płacenia publicznej daniny na rzecz tego sektora mediów. Tylko dzięki temu publiczne media mogły zachować niezależność. Prezentowany artykuł skupia się na przedstawieniu przepisów prawnych dotyczących abonamentu radiowo-telewizyjnego oraz na opisie trudności w zakresie jego ściągalności. Z analizy wynika, że polski system poboru abonamentu nie może być skuteczny.

Keywords: the license fee, the public media, the National Broadcasting Council
abonament, publiczne media, Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji

Ustawa o radiofonii i telewizji nadała radiofonii i telewizji publicznej ściśle określone zadania do wypełnienia wobec odbiorców. Te zadania to między innymi popieranie twórczości artystycznej, literackiej, naukowej oraz działalności oświatowej, upowszechnianie wiedzy o języku polskim, tworzenie i udostępnianie programów edukacyjnych na użytek środowisk polonijnych oraz Polaków zamieszkałych za granicą, służenie rozwojowi kultury, nauki i oświaty, ze szczególnym uwzględnieniem polskiego dorobku

intelektualnego i artystycznego, umacnianie rodziny, kształtowanie postaw prozdrowotnych, zwalczanie patologii społecznych¹.

W swojej działalności media te nie mogą więc być nastawione na zysk i nie mogą mieć charakteru komercyjnego. Ich finansowanie, inaczej niż w przypadku stacji koncesjonowanych, nie powinno ograniczać się do dochodów z emisji reklam. W takiej sytuacji istnieje konieczność uzyskiwania nakładów pieniężnych od odbiorców. Odbywa się to poprzez uiszczanie opłat abonamentowych.

PRAWNE REGULACJE W ZAKRESIE OPŁATY ABONAMENTOWEJ

Obowiązkami wynikającymi z istnienia w Polsce systemu finansowania mediów publicznych opartego na opłatach abonamentowych obciążone zostały dwie instytucje: Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji oraz minister właściwy do spraw łączności (obecnie minister infrastruktury).

W pierwotnej wersji ustawa o radiofonii i telewizji wyznaczyła Krajowej Radzie szerszy niż obecnie zakres obowiązków. Przede wszystkim Krajowa Rada samodzielnie, bez odwoływania się do regulacji ustawowych, określała wysokość abonamentu. KRRiT zajmowała się również ustaleniem sposobu i trybu wnoszenia opłat oraz przyznawaniem niektórym kategoriom osób zniżek lub zwolnień z uiszczania abonamentu².

KRRiT nie miała natomiast udziału w ustalaniu procedury pobierania abonamentu od odbiorców. Zadanie zorganizowania poboru zostało powierzone ministrowi łączności (ówcześnie ministrem właściwym do spraw łączności był minister łączności). Zajmował się on także prowadzeniem kontroli wypełniania obowiązku rejestracji odbiorników.

7 stycznia 2003 roku do Trybunału Konstytucyjnego wpłynął wniosek rzecznika praw obywatelskich o zbadanie zgodności zapisów konstytucyjnych z zapisami ustawy o radiofonii i telewizji nakazującymi Krajowej Radzie ustalanie wysokości opłat abonamentowych oraz szczegółów związanych z ich poborem, umarzeniem zaległości i wprowadzeniem zwolnień od tych opłat. Rzecznik wnioskował, aby została zbadana zgodność art. 6 ust. 2 pkt. 6 (w zakresie, w jakim upoważnia on KRRiT do określania opłat abonamentowych)³ i art. 49 ust. 3⁴ ustawy o radiofonii i telewizji z art. 213 i 217 Konstytucji oraz tego samego art. 49 ust. 3 z art. 92 ust. 1 Konstytucji.

W wydanym 9 września 2004 roku wyroku Trybunał Konstytucyjny ogłosił, że art. 6 ust. 2 pkt 6 i art. 48 ust. 3 ustawy o RTV są niezgodne z art. 217 Konstytucji oraz

¹ Por. art. 21 Ustawy o radiofonii i telewizji, Dz.U. z 1993 r., nr 7. poz. 34 z późn. zm.

² Ustawa z dnia 21 kwietnia 2005 roku o opłatach abonamentowych (Dz.U., Nr 85, poz. 728, z późn. zm.) zmieniła pierwotne zapisy dotyczące abonamentu w ustawie o radiofonii i telewizji.

³ Zapis ten brzmiał: „Do zadań Krajowej Rady należy w szczególności: określanie opłat abonamentowych”.

⁴ Zapis ten brzmiał: „Krajowa Rada określa, w drodze rozporządzenia, wysokość opłaty abonamentowej za używanie odbiornika radiofonicznego oraz opłaty abonamentowej za używanie odbiornika telewizyjnego albo odbiornika radiofonicznego i telewizyjnego, sposób i tryb wnoszenia tych opłat, a także może określić przypadki, w których umarza lub rozkłada na raty zaległości w płatności opłat abonamentowych. Krajowa Rada może, ze względów społecznych, przyznać niektórym kategoriom osób zniżki lub zwolnienia od opłat abonamentowych”.

że art. 48 ust. 3 też ustawy jest także niezgodny z art. 92. ust. 1 Konstytucji. Oba zapisy ustawowe uznał jednakże za zgodne z art. 213 Konstytucji⁵.

Trybunał Konstytucyjny wyjaśniał, że z art. 217 wynika zasada, iż „to władza ustawodawcza ma ponosić wyłączną odpowiedzialność polityczną za wprowadzenie, konstrukcję i wysokość oraz zasady poboru danin⁶, a dochodząc do wniosku, że opłata abonamentowa jest właśnie taką daniną („...pozwala to uznać opłatę abonamentową za przymusowe, bezwrotne świadczenie publicznoprawne, służące realizacji konstytucyjnych zadań państwa. Opłata ta jest więc pomyślana jako danina publiczna⁷”), przedstawiał konkluzję: „nakładanie tego rodzaju daniny może następować wyłącznie w drodze ustawy⁸, nie w drodze rozporządzenia wydawanego dotychczas przez Krajową Radę.

Trybunał Konstytucyjny podawał ponadto, że niezgodność art. 49 ust. 3 ustawy o RTV z art. 92 ust. 1 Konstytucji wynika z faktu, że zawarte w zapisie ustawowym upoważnienie dla Krajowej Rady do wydania rozporządzenia w sprawie opłat abonamentowych nie spełnia określonego w Konstytucji wymogu szczególności, gdyż nie zawiera wtycznych dotyczących treści aktu wykonawczego⁹.

Swoje orzeczenie o zgodności obu analizowanych artykułów ustawy medialnej z art. 213 Konstytucji Trybunał Konstytucyjny uzasadniał tym, że w wyznaczonym przez Konstytucję (a zapisanym właśnie w art. 213) zadaniu stania na straży wolności słowa, prawa do informacji oraz interesu publicznego w radiofonii i telewizji (rzecznik praw obywatelskich twierdził, że zachodzi niezgodność w przepisach, ponieważ brak związku między realizacją tych konstytucyjnych zadań a ustalaniem opłat abonamentowych) zawiera się też dbanie o realizację misji publicznej, do której powołana jest radiofonia i telewizja publiczna. Realizacja owej misji nie jest tymczasem możliwa bez stworzenia mediom dostępu do środków publicznych, czyli w tym wypadku możliwości korzystania z opłat uiszczanych przez odbiorców programów radiowych i telewizyjnych.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku ogłosił także, że zakwestionowane przepisy stracą moc z dniem 30 września 2005 roku, dając tym samym Sejmowi czas na uchwalenie przepisów zgodnych z Konstytucją, oraz zastrzegł, że pobierane na ich podstawie opłaty abonamentowe nie podlegają zwrotowi.

Wypełniając wnioski orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, 21 kwietnia 2005 roku Sejm uchwalił ustawę o opłatach abonamentowych¹⁰. Zapisy prawne dotyczące abonamentu, do tej pory zgrupowane w rozdziale 7 Ustawy o radiofonii i telewizji, zostały zatem uchylone.

Na mocy nowej ustawy Krajowa Rada utraciła uprawnienie do określania wielkości stawek opłat abonamentowych. Ustawodawca w artykule 3 omawianego aktu prawnego ustalił, iż abonament za odbiornik radiowy wynosi 0,7 proc. minimalnego wynagrodzenia za pracę, a abonament za odbiornik telewizyjny lub telewizyjny i radiowy – 2,2 proc. tego wynagrodzenia¹¹.

⁵ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 września 2004 roku, Dz.U., Nr 204, poz. 2092.

⁶ Tamże.

⁷ Tamże.

⁸ Tamże.

⁹ Tamże.

¹⁰ Dz.U. z 2005 r., Nr 85, poz. 728.

¹¹ Chodzi o wynagrodzenie ustalane na podstawie Ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz.U. z 2002 r., Nr 200, poz. 1679 oraz z 2004 r., Nr 240, poz. 2407).

KRRiT pozostawiono jednak do wypełnienia obowiązków w tym zakresie. Co roku do 31 maja musiała ona zapoznać się z aktualną wysokością owego minimalnego wynagrodzenia i obliczyć wysokość abonamentu na następny rok kalendarzowy. Stawki abonamentowe miała ogłaszać w formie rozporządzenia.

Regulacje ustawowe objęły także wprowadzane do tej pory rozporządzeniem zniżki w opłatach abonamentowych uiszczanych za okres dłuższy niż jeden miesiąc. W ustawie znalazły się również zapisy dotyczące grup osób zwolnionych z płacenia abonamentu. Zdecydowano, iż opłat za używanie odbiornika radiowego lub telewizyjnego nie muszą uiszczać: inwalidzi I grupy, osoby całkowicie niezdolne do pracy i samodzielnej egzystencji, ze znacznym stopniem niepełnosprawności, trwale lub okresowo niezdolne do pracy w gospodarstwie rolnym, które ukończyły 75 lat, które otrzymują świadczenia pielęgnacyjne lub rentę socjalną, osoby niesłyszące oraz niewidome.

W ustawie zaznaczono ponadto, że prawo do zwolnień zachowują także te osoby, które korzystały z tego prawa na podstawie dotychczasowych przepisów. Są to: inwalidzi wojenni i wojskowi; kombatanci będący inwalidami wojennymi lub wojskowymi; członkowie rodzin pozostali po tych kombatantach; osoby, które zostały zaliczone do jednej z grup inwalidów wskutek inwalidztwa pozostającego w związku z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego; członkowie rodzin pozostali po osobach pobierających w chwili śmierci rentę z tytułu inwalidztwa, o którym mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1 Ustawy z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego; osoby, które zostały zaliczone do jednej z grup inwalidów wskutek inwalidztwa pozostającego w związku z zatrudnieniem, o którym mowa w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 2 września 1994 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnionym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych¹².

Ustawa wprowadziła jednak ograniczenia korzystania z przywileju zwolnienia z abonamentu. Osoba zaliczająca się do którejś z powyższych grup miała stracić uprawnienie, jeśli pozostawała we wspólnym gospodarstwie domowym z co najmniej dwiema osobami, które ukończyły 26 lat, niespełniającymi warunków do uzyskania tych zwolnień.

Z rozporządzenia Krajowej Rady do ustawy zostały przeniesione zapisy dotyczące możliwości umorzenia abonamentu lub rozkładania jego spłat na raty. Akt prawny podawał, że władna umorzyć abonament jest tylko Krajowa Rada, która może tego dokonać w dwóch podstawowych sytuacjach: gdy niemożliwe jest ustalenie podmiotu zobowiązanego do uiszczenia tych opłat lub jego adresu oraz gdy podmiot ów nie posiada majątku, z którego można byłoby pobrać należności.

Krajowa Rada ma możliwość umorzyć lub rozłożyć na raty niezapłacony abonament, odsetki za zwłokę lub kwotę będącą karą za niezarejestrowanie odbiornika również w wyjątkowych sytuacjach, jeśli przemawiają za tym względy społeczne lub przypadki losowe.

Pobór abonamentu oraz kontrolę wykonywania obowiązku rejestracji odbiorników radiowych i telewizyjnych ustawodawca powierzył (podobnie jak to było wcześniej) Poczcie Polskiej, nakazując, aby czynności te nadzorował minister właściwy do spraw łączności, czyli minister infrastruktury. Z tego też powodu ustawodawca polecił, aby

¹² Dz.U., Nr 111, poz. 537.

minister w porozumieniu z przewodniczącym Krajowej Rady określił w drodze rozporządzenia warunki i tryb rejestracji odbiorników rtv oraz również w porozumieniu z przewodniczącym KRRiT wyznaczył jednostki Poczty Polskiej, które będą przeprowadzać kontrolę rejestracji i uiszczania abonamentu oraz podał wzór upoważnienia do wykonywania czynności kontrolnych.

Większą skuteczność w egzekwowaniu uiszczania abonamentu miały zapewnić głównie dwa zapisy. Ustawa mówi mianowicie, że do opłat abonamentowych i kwot będących karami za niezarejestrowanie odbiornika stosuje się przepisy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji w zakresie egzekucji obowiązków o charakterze pieniężnym oraz że w przypadku opóźnień w opłatach naliczane są odsetki w wysokości jak dla zaległości podatkowych w rozumieniu Ustawy ordynacja podatkowa.

W ustawie pozostawiono zapis o wysokości kary dla abonenta, jeśli kontrolerzy stwierdzą, że w jego gospodarstwie domowym odbiornik radiowy lub telewizyjny jest niezarejestrowany. Kara ta równa się trzydziestokrotności opłaty abonamentowej obowiązującej w chwili stwierdzenia nieprawidłowości. Ustawodawca nadal postanowił mobilizować Poczta Polską do intensywniejszych kontroli poprzez ustalenie, że połowa pieniędzy z kar będzie odprowadzana do jej budżetu.

1 lipca 2005 roku nastąpiła nowelizacja ustawy o opłatach abonamentowych¹³. Zmiany weszły w życie 1 stycznia 2006 roku. Ustawodawca ustalił wysokość abonamentu poprzez podanie konkretnej kwoty. Znowelizowane zapisy mówią, że miesięczna opłata w danym roku kalendarzowym za używanie odbiornika radiowego wynosi 5,94 złotego, a za używanie odbiornika telewizyjnego lub telewizyjnego i radiowego – 18,68 złotego. Kwoty te mają być waloryzowane w każdym roku średniorocznym wskaźnikiem cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, ustalonym w ustawie budżetowej.

W ustawie o opłatach abonamentowych pozostawiono jednak Krajowej Radzie prawo do określania niższej niż zapisanej w tym akcie prawnym stawki abonamentu. Krajowa Rada skorzystała ze swojego uprawnienia. 17 maja 2006 roku wydała rozporządzenie w sprawie wysokości opłat abonamentowych za używanie odbiorników radiofonicznych i telewizyjnych oraz zniżek za ich uiszczanie z góry za okres dłuższy niż jeden miesiąc w 2007 roku¹⁴. Ustaliła w nim między innymi, że abonament w tymże roku będzie wynosił za odbiornik radiowy 5,30 złotego miesięcznie, a za telewizyjny lub telewizyjny i radiowy – 17 złotych miesięcznie. Ostatnie rozporządzenie wydane 7 maja 2012 roku mówi o kwotach 5,65 zł za odbiornik radiowy i 18,65 zł za odbiorniki radiowy i telewizyjny¹⁵.

Przyszłością opłat abonamentowych już w pierwszych miesiącach swoich rządów zainteresowała się koalicja PO – PSL (PO wygrała wybory jesienią 2007 roku). Efektem tego było uchwalenie ustawy z 13 czerwca 2008 o zmianie Ustawy o opłatach abonamentowych¹⁶. Chociaż uchwalony akt prawny nie wprowadzał jeszcze takich zmian, to jednak reprezentanci rządzących i większości parlamentarnej głośno przekonywali,

¹³ Nastąpiło to na mocy Ustawy o zmianie Ustawy o minimalnym wynagrodzeniu za pracę oraz o zmianie innych ustaw, Dz.U. z 2005 r., Nr 157, poz. 1314.

¹⁴ Dz.U., Nr 94, poz. 656.

¹⁵ Rozporządzenie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z dnia 7 maja 2012 r. w sprawie wysokości opłat abonamentowych za używanie odbiorników radiofonicznych i telewizyjnych oraz zniżek za ich uiszczanie z góry za okres dłuższy niż jeden miesiąc w 2013 r., Dz.U. z 2012 r., poz. 543.

¹⁶ Druk sejmowy nr 387.

że najlepszym rozwiązaniem dotyczącym tej daniny byłaby jej likwidacja. Na razie jednak, przyjmując ustawę, poprzestali na przyznaniu kolejnej kategorii osób zwolnień od uiszczania abonamentu. Otrzymali je: emeryci, którzy ukończyli 60 lat i których emerytura nie przekracza miesięcznie kwoty 50 proc. przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej; osoby internowane w stanie wojennym; osoby, wobec których stwierdzono nieważność orzeczenia na podstawie Ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu państwa polskiego; osoby bezrobotne oraz osoby, które z powodu złej sytuacji materialnej korzystają z pomocy społecznej lub świadczeń rodzinnych, jak również osoby korzystające z zasiłku lub świadczenia przed-emerytalnego.

Ponadto ustawa nakazywała Krajowej Radzie ustalenie nowego sposobu podziału wpływów z opłat abonamentowych na rok 2008 wśród spółek mediów publicznych oraz upoważniała ją do określenia, w drodze rozporządzenia, sposobu zwrotu opłat abonamentowych osobom, które zyskują na mocy nowej ustawy prawo do zwolnienia, a które uiściły abonament z wyprzedzeniem.

Nowe regulacje wzbudzały kontrowersje, ponieważ z jednej strony miały wydzwięk populistyczny (w sytuacji kiedy większość społeczeństwa nie płaci abonamentu, a uchylanie się od tego obowiązku nie wiąże się z żadnymi konsekwencjami, uchwalanie akurat tego rodzaju zwolnień służy jedynie celom politycznym); z drugiej nie podejmując tematu skuteczniejszego sposobu ściągłości abonamentu, znacznie osłabiały pozycję finansową mediów publicznych, w tym szczególnie najbardziej dbających o realizację misji regionalnych rozgłośni Polskiego Radia¹⁷. Krajowa Rada szacowała, że zwolnienia obejmujące nowe kategorie osób spowodują obniżenie wpływów abonamentowych o około 187 milionów zł rocznie¹⁸.

Sprzeciw wobec tego rodzaju rozwiązań podniosła nie tylko Krajowa Rada¹⁹. Do protestu dołączył także Prezydent RP, który skierował ustawę do Trybunału Konstytucyjnego. Argumentował, że nagle, przeprowadzana w trakcie trwania roku budżetowego zmiana prawa doprowadzająca do radykalnego zmniejszenia środków finansowych potrzebnych mediom publicznym bez ustanowienia dla nich rekompensaty stanowi zagrożenie dla ich prawidłowego funkcjonowania. A jest to zmiana nieuzasadniona, niemająca merytorycznych podstaw. Dlatego może być niezgodna z zasadami Konstytucji. Bowiern „zasada bezpieczeństwa prawnego nakazuje poszanowanie przez ustawodawcę istniejących stosunków prawnych. Dokonywanie w procesie stanowienia prawa, nieusprawiedliwionych okolicznościami obiektywnymi, zmian przekreślających wcześniejszy kierunek procesu legislacyjnego narusza zasadę demokratycznego państwa

¹⁷ KRRiT podaje, że środki z abonamentu stanowią 70 proc. budżetu tych rozgłośni, zob. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z rocznego okresu działalności, Warszawa, marzec 2009, s. 105, [w:] <http://www.krrit.gov.pl/krrit/informacje-o-krrit/sprawozdania/2009/> (11.07.2011).

¹⁸ Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z rocznego okresu działalności, Warszawa, marzec 2009, s. 105, [w:] <http://www.krrit.gov.pl/krrit/informacje-o-krrit/sprawozdania/2009/> (11.07.2011).

¹⁹ Por. Stanowisko KRRiT z 11 marca 2008 roku w sprawie zapowiedzi ograniczenia i likwidacji abonamentu radiowo-telewizyjnego, [w:] www.krrit.gov.pl/bip/KRRiT/Stanowiska/Archiwumstanowisk2008/tabid/379/-Default.aspx (12.07.2011).

prawnego²⁰. Prezydent wnioskował także o sprawdzenie, czy rzezona ustawa nie łamie artykułów 92 ustęp 1²¹ i 213 ustęp 1 Konstytucji²².

Trybunał Konstytucyjny wydał orzeczenie 4 listopada 2009 roku²³. Zakwestionował on zapisy włączające do grona osób zwolnionych z płacenia abonamentu osoby internowane w stanie wojennym oraz osoby, wobec których stwierdzono nieważność orzeczenia na podstawie Ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu państwa polskiego. Podważył też regulacje dotyczące ustalania przez Krajową Radę nowego sposobu podziału wpływów z opłat abonamentowych na rok 2008 wśród spółek mediów publicznych oraz upoważniająca ją do określenia, w drodze rozporządzenia, sposobu zwrotu opłat abonamentowych osobom, które zyskują na mocy nowej ustawy prawo do zwolnienia, a które uiszczyły abonament z wyprzedzeniem. Zrobił to jednak nie poprzez skonfrontowanie zapisów z artykułami Konstytucji, na które wskazywał prezydent, ale w wyniku sprawdzenia konstytucyjności trybu ich uchwalania. Owe zapisy w toku prac legislacyjnych zostały wprowadzone przez Senat. Trybunał Konstytucyjny uznał, że poprawki Senatu daleko wykraczały poza materię ustawy uchwalonej przez Sejm, były rozwiązaniami nowymi, niemającymi nic wspólnego z pierwotną koncepcją nowelizacji ustawy o opłatach abonamentowych (takie orzeczenie wyeliminowało potrzebę sprawdzania na dalszym etapie prac TK zgodności zapisów ustawy z artykułem 92 Konstytucji, który w tym wypadku został przywołany ze względu na fakt, że na mocy tych zapisów KRRiT miała wydać rozporządzenie. Trybunał, badając konstytucyjność trybu uchwalania regulacji, jak zostało to podane wyżej, odrzucił paragraf o wydawaniu rozporządzenia dotyczącego zwrotu nadpłaconego abonamentu).

Trybunał w swym orzecznictwie dotyczącym poprawek Senatu do ustawy uchwalonej przez Sejm konsekwentnie zajmuje stanowisko, że wszelkie poprawki Senatu, zgłaszane w trybie art. 121 ust. 2 Konstytucji, są bezwzględnie limitowane przedmiotem regulacji zawartym w ustawie uchwalonej przez Sejm. Oznacza to, że Senat może wprowadzić nawet całkowicie zmienić kierunki rozwiązań proponowane przez projektodawcę, jednak poprawki muszą mieścić się w zakresie projektu poddanego pierwszemu czytaniu w Sejmie. W przeciwnym razie mamy do czynienia z inicjatywą ustawodawczą Senatu ukrytą w formie poprawki, w efekcie której do ustawy mogą trafić treści, które nie przeszły pełnej drogi procedury sejmowej²⁴.

²⁰ Uzasadnienie do wniosku z 7 lipca 2008 roku Prezydenta RP do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności z Konstytucją RP Ustawy z dnia 13 czerwca 2008 r. o zmianie Ustawy o opłatach abonamentowych, [w:] www.prezydent.pl/download/gfx/.../pl/.../uzasadnienie.pdf (12.07.2011).

²¹ Brzmi on: „Rozporządzenia są wydawane przez organy wskazane w Konstytucji, na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania. Upoważnienie powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu”.

²² Brzmi on: „Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji stoi na straży wolności słowa, prawa do informacji oraz interesu publicznego w radiofonii i telewizji”.

²³ Sygn. akt Kp 1/08.

²⁴ Komunikat prasowy po rozprawie dotyczącej abonamentu radiowo-telewizyjnego, [w:] www.trybunal.gov.pl/rozprawy/2009/kp_01_08.htm (12.07.2011).

Trybunał nie zakwestionował pozostałych zapisów ustawy rozszerzających krąg osób, którym przysługuje zwolnienie z uiszczania opłat abonamentowych, nie dopatrywał się ich niekonstytucyjności, stwierdzając, że nadawanie im takiego kształtu jest uprawnionym działaniem Sejmu i nie narusza zasady bezpieczeństwa prawnego oraz nie może zostać wyeliminowane ze względu na treść art. 213 ustęp 1 Konstytucji. Badana ustawa po wykreśleniu regulacji podważonych ze względu na tryb ich uchwalania mogła zatem wejść w życie²⁵.

Ale większość parlamentarna nie poprzestała na inicjowaniu zmian w ustawie o opłatach abonamentowych. Postanowiła całkowicie zlikwidować abonament. 24 czerwca 2009 roku parlament uchwalił Ustawę o zadaniach publicznych w dziedzinie usług medialnych, który to akt wprowadzał finansowanie mediów publicznych z budżetu państwa²⁶. Prezydent odmówił jednak jej podpisania, krytykując między innymi właśnie ów nowy sposób finansowania telewizji i radiofonii publicznej: ustawa „nie gwarantuje wystarczającego (nawet minimalnego) poziomu finansowania działalności misyjnej mediów publicznych, a ponadto wysokość przyznawanych mediom środków uzależnia od dyskrecjonalnych decyzji politycznych, co godzi w zasadę niezależności redakcyjnej nadawców publicznych”²⁷.

Sejm nie zdołał odrzucić weta prezydenta²⁸, ustawa zatem nie weszła w życie.

NIESKUTECZNY SYSTEM POBORU ABONAMENTU

Już pierwotnie obowiązujące przepisy dotyczące poboru abonamentu nie dawały gwarancji skutecznej realizacji tego obowiązku. „Zarówno w ustawie, jak i w rozporządzeniu nie zostały określone szczegółowe zasady przeprowadzania kontroli. Ustawa o radiofonii i telewizji nie upoważniła zresztą Ministra Łączności do unormowania tych zasad w drodze rozporządzenia. Ustawodawca zadowolił się jedynie stwierdzeniem, że do wykonania kontroli obowiązku rejestracji stosuje się przepisy kodeksu postępowania administracyjnego”²⁹.

Jacek Sobczak uważa, że stosowanie powyższych przepisów nie może przynieść oczekiwanych efektów. Ustawodawca bowiem nie wyposażył pracowników rejonowych urzędów poczty w prawo dokonywania oględzin mieszkania. W świetle obowiązujących norm mogło się to odbywać tylko za zgodną właściciela. Brak zgody tymczasem nie był równoznaczny z przyznaniem, że posiada się niezarejestrowany odbiornik. Co prawda kodeks postępowania karnego dopuszcza przeszukanie mieszkania, ale przepisy te nie

²⁵ Stało się to 1 marca 2010 roku.

²⁶ Treść ustawy dostępna na stronie <http://orka.sejm.gov.pl/proc6.nsf/opisy/1847.htm>. (12.07.2011)

²⁷ Weto do Ustawy o zadaniach publicznych w dziedzinie usług medialnych z 17 lipca 2009 roku. Uzasadnienie, [w:] www.prezydent.pl/archiwum/archiwum-ustaw/ustawy-zawetowane/art,17,weto-do-ustawy-o-zadaniach-publicznych-w-dziedzinie-uslug-medialnych.html (12.07.2011).

²⁸ Informacje o przebiegu głosowania nad wetem Prezydenta: <http://orka.sejm.gov.pl/proc6.nsf/opisy/1847.htm>.

²⁹ J. Sobczak, *Radiofonia i telewizja. Komentarz do ustawy*, Zakamycze 2001, s. 504.

mają zastosowania do działań kontrolnych, których celem jest ustalenie, czy wykonywany jest obowiązek rejestracji odbiornika³⁰.

Konsekwencje tego stanu rzeczy Krajowa Rada podnosiła w swoich sprawozdaniach z rocznego okresu działalności. W sprawozdaniu za rok 1997 podawała na przykład, że wpływy abonamentowe w tymże roku okazały się mniejsze od przewidywanych o prawie 10 proc., a wśród przyczyn wyliczała między innymi spadek liczby zarejestrowanych abonentów płacących abonament (na dzień 31 grudnia 1996 roku w porównaniu z 1995 rokiem abonentów wyłącznie radiowych było o 13,6 proc. mniej, a abonentów radiowo-telewizyjnych o 5,3 proc. mniej) oraz zaleganie zarejestrowanych abonentów z wnoszeniem opłat na bieżąco, co wynikało z braku skutecznej egzekucji administracyjnej wobec nich³¹.

Krajowa Rada za ten stan rzeczy w dużym stopniu winiła Poczta Polską. Wykazywała, że urzędy pocztowe w minimalnym zakresie realizowały zadanie sprawdzania, czy mieszkańcy podległych im rejonów mają zarejestrowane odbiorniki. W sprawozdaniu za rok 1999 podawała na przykład zestawienie, z którego wynika, że od 1994 roku wpływy z kar za niezarejestrowane odbiorniki sukcesywnie spadały (w 1994 roku wynosiły ponad 26 tys. zł, w 1995 – 23 tys. zł, w 1998 – 11 tys. zł, a w 1999 – 4 tys. zł)³². Sugerowała, że winne były w tym wypadku nie tylko przepisy ustawy o radiofonii i telewizji, dające wyznaczonym do kontroli pracownikom małe pole manewru. Udowadniała, że rejonowe urzędy pocztowe lekcewały obowiązek, zatrudniając zbyt małą liczbę kontrolerów. Przedstawiała dane liczbowe: w 1994 roku w całej Polsce było 119 kontrolerów, rok później tylko 61, w 1998 roku – 56, w 1999 roku – 55³³.

Ten stan uległ poprawie dopiero w 2003 roku. Krajowa Rada zauważała w sprawozdaniu z rocznego okresu działalności, że w tym właśnie roku nastąpił znaczny wzrost wpływów z tytułu kar za używanie niezarejestrowanych odbiorników. Obliczyła, że kontrolerom Poczty Polskiej udało się wyegzekwować sumę ponad 452 tysięcy złotych. Jako przyczynę nagłej poprawy podawała większą liczbę kontrolerów. W 2000 roku osób wyznaczonych do kontroli było w całej Polsce 30, rok później w urzędach pocztowych pracowało ich już 139³⁴. Ta tendencja utrzymała się także w 2004 roku. Kontrolerzy, których liczba wzrosła do 454, na poczet kar pobrali 763 tysiące złotych³⁵.

Co do dużych zaległości w opłatach zarejestrowanych abonentów, Krajowa Rada dopatrywała się przyczyn nie w działaniach poczty, lecz w rozwiązaniach prawnych.

³⁰ Tamże, s. 505.

³¹ Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z rocznego okresu działalności, Warszawa, marzec 1998, s. 97, [w:] http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/sprawozdania/spr1998/spr1998.pdf (13.07.2011).

³² Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z rocznego okresu działalności, Warszawa, marzec 2000, s. 128, [w:] http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/sprawozdania/spr2000/spr2000.pdf (13.07.2011).

³³ Tamże, s. 129.

³⁴ Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z rocznego okresu działalności, Warszawa, marzec 2004, s. 179, [w:] http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/sprawozdania/spr2004/spr2004.pdf (14.07.2011).

³⁵ Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z rocznego okresu działalności, Warszawa, marzec 2005, s. 207, [w:] http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/sprawozdania/spr2005/spr2005.pdf (15.07.2011).

Twierdziła, że „aktualnie obowiązujące przepisy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji uniemożliwiają ściąganie należności z tytułu zaległości w opłatach abonamentowych rtv w drodze postępowania egzekucyjnego i kierowania tytułów wykonawczych do urzędów skarbowych”³⁶. W swoich sprawozdaniach alarmowała, że ten stan prawny przyczyniał się do sytuacji, iż poczynawszy od 1996 roku systematycznie rosła liczba abonentów zalegających z opłatami abonamentowymi i wnoszących opłaty abonamentowe z opóźnieniem. Podawała na przykład, że liczba abonentów zalegających z opłatami za używanie odbiorników rtv według stanu na 31 stycznia 2002 roku wyniosła 782 405 osób, to jest aż 11,9 proc. liczby abonentów posiadających zarejestrowane odbiorniki i uiszczających opłaty abonamentowe na 31 grudnia 2001 roku (6 575 271)³⁷. Podobnie alarmujące dane prezentowała także w sprawozdaniu za 2004 rok: osób, które zalegały z opłatami za okres dłuższy niż 6 miesięcy było w tymże roku ponad 1,2 miliona, a kwota, którą wszyscy dłużnicy powinni byli wpłacić na poczet funkcjonowania radiofonii i telewizji publicznej, z czym ciągle zwlekali, wynosiła wtedy prawie 473 miliony³⁸.

Tej sytuacji nie zmieniło także uchwalenie Ustawy o opłatach abonamentowych³⁹, w której pojawiły się zapisy do tej pory nieobecne w prawnych regulacjach dotyczących abonamentu (a które w zamyśle ustawodawcy miały przyczynić się do skuteczniejszego egzekwowania zaległości od abonentów). Ustawa wskazywała, że do opłat abonamentowych i kwot będących karami za niezarejestrowanie odbiornika stosuje się przepisy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji w zakresie egzekucji obowiązków o charakterze pieniężnym, oraz że w przypadku opóźnień w opłatach naliczane są odsetki w wysokości jak dla zaległości podatkowych w rozumieniu ustawy Ordynacja podatkowa.

Nowy zapis okazał się jednak martwy. Poczta Polska chcąc z niego skorzystać, natknęła się na opór ze strony urzędów skarbowych, które odmawiały przyjęcia dokumentacji w zakresie wszczęcia procedur egzekucyjnych. Naczelnicy US odwoływali się do stanowiska Departamentu Administracji Podatkowej Ministerstwa Finansów, który stwierdzał, że przepisy obowiązującej ustawy o opłatach abonamentowych nie dają wystarczających podstaw do stwierdzenia wymagalności opłat za używanie niezarejestrowanych odbiorników rtv w drodze egzekucji administracyjnej⁴⁰.

Przez pierwszych kilkanaście lat pobierania abonamentu Krajowa Rada skupiała się przede wszystkim na podawaniu różnicy między kwotą, która wpłynęła, a kwotą, która wpłynęłaby, gdyby wszyscy abonenci uiszczali obowiązkową opłatę, krytykując rozwiązania prawne niepozwalające dyscyplinować widzów i radiosłuchaczy. Od 2004 roku prezentowane dane liczbowe pokazywały, że sytuacja staje się o wiele trudniejsza niż do tej pory: całościowa suma pobranych opłat abonamentowych zaczęła spadać. Najpierw powoli (w 2003 roku kwota abonamentu była najwyższa i wynosiła 905,1 mln zł,

³⁶ Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z rocznego okresu działalności, Warszawa, marzec 2002, s. 153, [w:] http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/sprawozdania/spr2002/spr2002.pdf (15.07.2011).

³⁷ Tamże, s. 153.

³⁸ Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z rocznego okresu działalności, Warszawa, marzec 2005, s. 214, [w:] http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/sprawozdania/spr2005/spr2005.pdf (15.07.2011).

³⁹ Dz.U. z 2005 r., Nr 85, poz. 728.

⁴⁰ Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Raport otwarcia: rynek radiowo-telewizyjny w Polsce, Warszawa, listopad 2006, s. 17, [w:] www.krrit.gov.pl/bip/Portals/0/raport_otwarcia20_071106.pdf (12.07.2011).

w 2004 – 898,7 mln zł, w 2005 – 892,9 mln zł), aby w 2008 roku obniżyć się do poziomu 726 mln zł⁴¹.

Krajowa Rada niezmiennie podawała, że przyczyną notowanych spadków jest malejąca liczba gospodarstw posiadających zarejestrowane odbiorniki radiowe i telewizyjne; zmniejszanie się liczby abonentów wnoszących opłaty abonamentowe terminowo wskutek braku praktycznej możliwości ściągania zaległych płatności w drodze egzekucji administracyjnej; zwiększanie się liczby gospodarstw domowych zwolnionych od opłat abonamentowych; niewielki odsetek (jedynie 5 proc.) podmiotów gospodarczych jako zarejestrowanych abonentów radiowych i telewizyjnych⁴².

Gwałtowne obniżenie się poziomu ściągalności abonamentu zaobserwowane od 2008 roku (w 2009 kwota pobrana od abonentów wyniosła 622,9 mln zł, a w 2010 roku – 552,3 mln zł) nie było spowodowane zwyczajnym zauważanym corocznie spadkiem liczby gospodarstw z zarejestrowanymi telewizorami oraz zaległościami w opłatach. Przyczyniła się do tego polityka rządu PO – PSL, która wpłynęła na zmianę postawy sporej grupy tych osób, które do tej pory jednak płaciły abonament. Nowa ekipa już w początkach swoich rządów ogłosiła pomysł likwidacji abonamentu i zastąpienia tego sposobu finansowania mediów publicycznych dotacjami z budżetu państwa⁴³. Efektem jej działań była najpierw ustawa wprowadzająca nowe kategorie osób zwolnionych z uiszczania abonamentu, a następnie ustawa całkowicie likwidująca opłatę abonamentową, która to jednak po zawetowaniu przez prezydenta nie weszła w życie.

Ta kampania antyabonamentowa wraz z dramatycznym spadkiem kwot uiszczanych na rzecz publicznego radia i telewizji musiała wywołać ostrą reakcję kierownictwa tych mediów. Prezes Polskiego Radia w liście protestacyjnym do premiera Donalda Tuska podnosił, że likwidacja abonamentu to *de facto* likwidacja mediów publicycznych, a przynajmniej publicznej radiofonii⁴⁴. Wypowiadając się w podobnym tonie, w obronie publicznych spółek występowała też Krajowa Rada: „Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji bardzo zdecydowanie zwraca uwagę, że pogorszenie sytuacji finansowania z abonamentu mediów publicycznych osiągnęło najwyższy, dotąd niespotykany w historii poziom. Kolejny etap osłabiania mediów publicycznych prowadzi do upadku spółek⁴⁵. Diagnozowała sytuację: „Tolerancja wobec niewykonywania obowiązującego prawa w połączeniu z nieodpowiedzialnymi wypowiedziami polityków i niekończącą się debatą polityczną o przyszłości mediów publicycznych, brak projektów ustaw podpartych solidną dyskusją społeczną i analizą skutków, brak strategii zmian prawnych na rynku medialnym, oprócz pojawiających się projektów, w których rozwiązania prawne podpowiada intuicja, spowodowały następujące skutki w odniesieniu do prognozy na 2008 rok: TVP SA według prognozy powinna dostać ponad 512 mln zł; otrzyma ok. 425 mln zł, tj. o ponad 87 mln zł

⁴¹ Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z rocznego okresu działalności, Warszawa, marzec 2009, s. 106, [w:] http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/sprawozdania/spr2009/sprawozdanie_za_2008.pdf (15.07.2011).

⁴² Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z rocznego okresu działalności, Warszawa, marzec 2008, s. 122 i 123, [w:] http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/sprawozdania/spr2008/spr_2008.pdf (15.07.2011).

⁴³ PO *zniesie abonament RTV, ale nie ma planów prywatyzacji mediów publicycznych*, [w:] www.wirtualnemedial.pl/artykul/po-zniesie-abonament-rtv-ale-nie-ma-planow-prywatyzacji-mediow-publicznych (12.07.2011).

⁴⁴ Czabański: *likwidacja abonamentu rtv to likwidacja radia publicznego*, [w:] www.wirtualnemedial.pl/artykul/czabanski-likwidacja-abonamentu-rtv-to-likwidacja-radia-publicznego (12.07.2011).

mniej; Polskie Radio SA według prognozy powinno dostać ok. 197 mln zł; otrzyma ok. 164 mln zł, tj. o ok. 33 mln zł mniej; regionalne rozgłoszenie Polskiego Radia według prognozy powinny dostać ok. 182 mln zł; dostaną ok. 151 mln zł, tj. o ok. 31 mln zł mniej⁴⁵.

Kolejne lata zgodnie z danymi podawanymi w rocznych sprawozdaniach przez KRRiT przyniosły jeszcze mniejsze sumy przeznaczane na działalność mediów publicznych, a pochodzące z abonamentu. Na przykład w 2010 roku Telewizja Polska otrzymała 221,4 mln zł, Polskie Radio w Warszawie – 152 mln zł, spółki radiofonii regionalnej – 153 mln zł⁴⁶, a w 2011 roku Telewizji Polskiej zostało przekazane 205 mln zł, Polskiemu Radiu – 128 mln zł i rozgłoszoniom regionalnym – 129 mln zł⁴⁷.

ZAKOŃCZENIE

W ostatnim okresie Krajowa Rada wykazuje dużą determinację w intensyfikowaniu działań zmierzających do powiększania puli pieniędzy abonamentowych. Odbywa się to głównie poprzez mobilizowanie Poczty Polskiej do bardziej zdecydowanego kontrolowania rejestracji odbiorników radiowych i telewizyjnych oraz egzekwowania zaległości. Organ regulacyjny prezentuje rezultaty: w 2011 roku po przeprowadzonych kontrolach ponad 1400 firm zarejestrowało odbiorniki, Poczta Polska wysłała ponad do abonentów pół miliona zawiadomień o zaległościach; do części z nich wysłała jeszcze upomnienia, w efekcie czego udało się wyegzekwować prawie 5,5 miliona zł zaległości abonamentowych. Poczta Polska wystawia też tytuły wykonawcze i przesyła je do urzędów skarbowych, aby podjęły egzekucję administracyjną, tą drogą w 2011 roku uzyskano zaległy abonament od prawie 500 abonentów⁴⁸.

Organ regulacyjny wspólnie z Poczta Polska przeprowadził też program pilotażowy polegający na zgłaszaniu abonentów – uchylających się mimo napomnień od płacenia zaległości – do Krajowego Rejestru Długów Biura Informacji Gospodarczych SA. Krajowa Rada daje więc sygnał, że mimo lekceważenia przez większą część społeczeństwa obowiązku uiszczania opłaty na rzecz mediów publicznych ona zamierza zmuszać do płacenia abonamentu wszystkimi dostępnymi sposobami.

Opór wobec płacenia abonamentu już dawno jest akceptowany społecznie, dlatego wydaje się, że determinacja Krajowej Rady nie przyniesie większych efektów. Restrykcyjne stosowanie prawa i prowadzenie kampanii medialnych (Krajowa Rada zainicjowała dwie: „Abonament, to się opłaca” oraz „Polska nr 1 w Europie. Włącz się”) może tylko doraźnie poprawić sytuację. Jeśli abonament ma być utrzymany, są dwie

⁴⁵ Stanowisko Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z 26 czerwca 2008 roku w sprawie kryzysowej sytuacji w finansowaniu mediów publicznych, [w:] www.krrit.gov.pl/bip/KRRiT/Stanowiska/Archiwumstanowisk2008/tabid/379/Default.aspx (12.07.2011).

⁴⁶ Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z działalności w 2010 roku, Warszawa, marzec 2011, s. 97, [w:] http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/sprawozdania/spr2011/sprawozdanie_2011_2.pdf (15.07.2011).

⁴⁷ Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z działalności w 2011 roku, Warszawa, marzec 2012, s. 83, [w:] http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/sprawozdania/spr2012/sprawozdanie_krrit_03_2012.pdf (12.06.2012).

⁴⁸ Tamże, s. 79.

drogi jego skuteczniejszej egzekucji. Obie wymagają aktywności państwa i uchwalenia odpowiedniego prawa. Prostsza polegałaby na wprowadzeniu takich regulacji, które widzom i słuchaczom w żaden sposób nie pozwoliłyby uniknąć uiszczania tej daniny (np. koncepcja płacenia abonamentu wraz z opłatą za zużyty prąd). Druga – trudniejsza – musiałaby doprowadzić do zmiany modelu funkcjonowania mediów publicznych, tak aby szczególnie Telewizja Polska zyskała aprobatę społeczną. Akceptowana telewizja mogłaby zapewne w większym zakresie liczyć na wsparcie finansowe ze strony publiczności.

BIBLIOGRAFIA

1. AKTY PRAWNE

Rozporządzenie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z dnia 7 maja 2012 r. w sprawie wysokości opłat abonamentowych za używanie odbiorników radiofonicznych i telewizyjnych oraz zniżek za ich uiszczanie z góry za okres dłuższy niż jeden miesiąc w 2013 r., Dz.U. z 2012 r. poz. 543.

Ustawa o radiofonii i telewizji, Dz.U. z 1993 r., nr 7. poz. 34 z późn. zm.

Ustawa z dnia 21 kwietnia 2005 r. o opłatach abonamentowych, Dz.U., Nr 85, poz. 728, z późn. zm.

Ustawa z 13 czerwca 2008 r. o zmianie ustawy o opłatach abonamentowych, druk sejmowy nr 387.

2. DOKUMENTY, OPRACOWANIA

Komunikat prasowy po rozprawie dotyczącej abonamentu radiowo-telewizyjnego, [w:], www.trybunal.gov.pl/rozprawy/2009/kp_01_08.htm (12.07.2011).

Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Raport otwarcia: rynek radiowo-telewizyjny w Polsce, Warszawa, listopad 2006, [w:] www.krrit.gov.pl/bip/Portals/0/raport_otwarcia20_071106.pdf (12.07.2011).

Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z rocznego okresu działalności, Warszawa, marzec 1998, [w:], http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/sprawozdania/spr1998/spr1998.pdf (13.07.2011).

Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z rocznego okresu działalności, Warszawa, marzec 2000, [w:] http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/sprawozdania/spr2000/spr2000.pdf (13.07.2011).

Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z rocznego okresu działalności, Warszawa, marzec 2002, [w:] http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/sprawozdania/spr2002/spr2002.pdf (15.07.2011).

Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z rocznego okresu działalności, Warszawa, marzec 2004, [w:] http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/sprawozdania/spr2004/spr2004.pdf (14.07.2011).

Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z rocznego okresu działalności, Warszawa, marzec 2005, [w:] http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/sprawozdania/spr2005/spr2005.pdf (15.07.2011).

Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z działalności w 2007 roku, Warszawa, marzec 2008, [w:] http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/sprawozdania/spr2008/spr_2008.pdf (15.07.2011).

Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z działalności w 2008 roku, Warszawa, marzec 2009, [w:] <http://www.krrit.gov.pl/krrit/informacje-o-krrit/sprawozdania/2009/> (11.07.2011).

Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z działalności w 2010 roku, Warszawa, marzec 2011, [w:] http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/sprawozdania/spr2011/sprawozdanie_2011_2.pdf (15.07.2011).

Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z działalności w 2011 roku, Warszawa, marzec 2012, [w:] http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/sprawozdania/spr2012/sprawozdanie_krrit_03_2012.pdf (12.06.2012).

Stanowisko Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z 11 marca 2008 roku w sprawie zapowiedzi ograniczenia i likwidacji abonamentu radiowo-telewizyjnego, [w:] www.krrit.gov.pl/bip/KRRiT/Stanowiska/Archiwumstanowisk2008/tabid/379/Default.aspx (12.07.2011).

Stanowisko Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z 26 czerwca 2008 roku w sprawie kryzysowej sytuacji w finansowaniu mediów publicznych, [w:] www.krrit.gov.pl/bip/KRRiT/Stanowiska/Archiwumstanowisk2008/tabid/379/Default.aspx (12.07.2011).

Uzasadnienie do wniosku z 7 lipca 2008 roku Prezydenta RP do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności z Konstytucją RP Ustawy z dnia 13 czerwca 2008 r. o zmianie Ustawy o opłatach abonamentowych, [w:] www.prezydent.pl/download/gfx/.../pl/.../uzasadnienie.pdf (12.07.2011).

Weto do ustawy o zadaniach publicznych w dziedzinie usług medialnych z 17 lipca 2009 roku. Uzasadnienie, [w:] www.prezydent.pl/archiwum/archiwum-ustaw/ustawy-zawetowane/art,17,weto-do-ustawy-o-zadaniach-publicznych-w-dziedzinie-uslug-medialnych.html (12.07.2011).

3. WYROKI

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 września 2004 r., Dz.U., nr 204, poz. 2092.
Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 listopada 2009 r., sygn. akt Kp 1/08.

4. WYDAWNICTWA ZWARTE

Sobczak J., *Radiofonia i telewizja. Komentarz do ustawy*, Zakamycze 2001.

5. TEKSTY PRASOWE

Czabański: *likwidacja abonamentu rtv to likwidacja radia publicznego*, [w:] www.wirtualnemedia.pl/artykul/czabanski-likwidacja-abonamentu-rtv-to-likwidacja-radia-publicznego (12.07.2011).

PO zniesie abonament RTV, ale nie ma planów prywatyzacji mediów publicznych, [w:], www.wirtualnemedia.pl/artykul/po-zniesie-abonament-rtv-ale-nie-ma-planow-prywatyzacji-mediow-publicznych (12.07.2011).